

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

28. studenoga 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Unutarnje tržište električne energije – Direktiva 2009/72/EZ – Distribucijski sustavi – Članak 28. – Zatvoreni distribucijski sustavi – Pojam – Izuzeća – Granice – Članak 32. stavak 1. – Pristup treće strane – Članak 15. stavak 7. i članak 37. stavak 6. točka (b) – Naknade za usluge dispečiranja”

U spojenim predmetima C-262/17, C-263/17 i C-273/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je uputio Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud u Lombardiji, Italija), odlukama od 30. siječnja 2017., koje je Sud zaprimio 10. svibnja 2017., u postupcima

Solvay Chimica Italia SpA,

Solvay Specialty Polymers Italy SpA,

Solvay Chimica Bussi SpA,

Ferrari f.lli Lunelli SpA,

Fenice – Qualità Per L’ambiente SpA,

Erg Power Srl,

Erg Power Generation SpA,

Eni SpA,

Enipower SpA (C-262/17),

Whirlpool Europe Srl,

Fenice – Qualità Per L’ambiente SpA,

FCA Italy SpA,

FCA Group Purchasing Srl,

FCA Melfi SpA,

Barilla G. e R. Fratelli SpA,

* Jezik postupka: talijanski

Versalis SpA (C-263/17),

Sol Gas Primari Srl (C-273/17)

protiv

Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico,

uz sudjelovanje:

Nuova Solmine SpA,

American Husky III,

Inovyn Produzione Italia SpA,

Sasol Italy SpA,

Radici Chimica SpA,

La Vecchia Soc. cons. arl,

Zignago Power Srl,

Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA,

Zignago Vetro SpA,

Chemisol Italia Srl,

Vinavil SpA,

Italgen SpA,

Arkema Srl,

Yara Italia SpA,

Ineos Manufacturing Italia SpA,

ENEL Distribuzione SpA,

Terna SpA,

CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

Ministero dello Sviluppo economico (C-262/17),

Terna SpA,

CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

Ministero dello Sviluppo economico

ENEL Distribuzione SpA (C-263/17),

Terna SpA,

Ministero dello Sviluppo economico (C-273/17),

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, A. Arabadjiev, E. Regan (izvjestitelj), C. G. Fernlund i S. Rodin, suci,

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: R. Schiano, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 31. svibnja 2018.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Solvay Chimica Italia SpA, Solvay Specialty Polymers Italy SpA, Solvay Chimica Bussi SpA, Whirlpool Europe Srl, Fenice – Qualità Per L'ambiente SpA, FCA Italy SpA, FCA Group Purchasing Srl, FCA Melfi SpA, Sol Gas Primari Srl, Nuova Solmine SpA, American Husky III, Inovyn Produzione Italia SpA, Sasol Italy SpA, Zignago Power Srl, Radici Chimica SpA, La Vecchia Soc. cons. arl, Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA, Zignago Vetro SpA, Chemisol Italia Srl, Vinavil SpA, Italgem SpA, Arkema Srl, Yara Italia SpA i Ineos Manufacturing Italia SpA, F. Angelini, L. Parola, G. La Rosa, M. Monaco, A. Salzano, G. Berruti i T. Arnoni, *avvocati*,
- za Erg Power Srl i Erg Power Generation SpA, L. Acquarone, A. Ricci, M. Saladino i G. Acquarone, *avvocati*,
- za Eni SpA, Enipower SpA i Versalis SpA, O. Torrani i P. G. Torrani, *avvocati*,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju F. Sclafanija, *avvocato dello Stato*,
- za vladu Helenske Republike, M. Tassopoulou i D. Tsagkaraki, u svojstvu agenata,
- za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman i C. S. Schillemans, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, O. Beynet i G. Gattinara, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 13. rujna 2018.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 2. stavaka 5. i 6., članka 15. stavka 7., članka 26. stavka 4., članka 28. i članka 37. stavka 6. točke (b) Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL 2009., L 211, str. 55.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 12., svezak 4., str. 29.).

- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru spora između, s jedne strane, društva Solvay Chimica Italia SpA i nekoliko drugih poduzeća vlasnika ili operatora privatnih sustava za distribuciju električne energije i, s druge strane, Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico (Regulatorno tijelo za električnu energiju, plin i vodu, Italija) (u daljnjem tekstu: AEEGSI), u vezi s odlukom potonjeg da im propiše različite obveze, među ostalim, u pogledu pristupa treće strane i usluge dispečiranja.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodne izjave 3., 29., 30. i 35. Direktive 2009/72 glase kako slijedi:

„(3) Slobode koje Ugovor jamči građanima Unije – među ostalim slobodno kretanje robe, sloboda poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga – ostvarive su jedino na potpuno otvorenom tržištu koje svim potrošačima omogućuje slobodan izbor svojih opskrbljivača i svim opskrbljivačima slobodnu opskrbu električnom energijom svojim potrošačima.

[...]

(29) Radi izbjegavanja nametanja nerazmjernog financijskog i administrativnog opterećenja operatorima malih distribucijskih sustava, države članice trebale bi imati mogućnost, kada je to potrebno, izuzeti predmetna poduzeća od pravnih zahtjeva za razdvajanjem u području distribucije.

(30) Kada se zatvoren distribucijski sustav koristi za osiguravanje optimalne učinkovitosti integrirane opskrbe energijom koja zahtijeva specifične pogonske standarde, ili kada se zatvoren distribucijski sustav održava ponajprije za potrebe vlasnika sustava, trebalo bi biti omogućeno izuzimanje tog operatora distribucijskog sustava od obveza koje bi predstavljale nepotrebno administrativno opterećenje zbog posebne prirode odnosa između operatora distribucijskog sustava i korisnika sustava. Industrijske, trgovačke ili lokacije sa zajedničkim uslugama kao što su zgrade željezničkih postaja, zračne luke, bolnice, veliki kampovi s integriranim uređajima ili lokacije kemijske industrije mogu obuhvaćati zatvorene distribucijske sustave zbog specijalizirane prirode svojih djelatnosti.

[...]

(35) Radi osiguravanja učinkovitog pristupa tržištu svim sudionicima na tržištu, uključujući nove sudionike, potrebni su mehanizmi uravnoteženja koji su nediskriminacijski i koji odražavaju troškove. Čim tržište električne energije postane dostatno likvidno, to bi se trebalo postići ustanovljavanjem transparentnih tržišnih mehanizama za opskrbu i nabavu električne energije, potrebnih u okviru zahtjeva za uravnoteženjem. U nedostatku takvog likvidnog tržišta, nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati aktivnu ulogu u osiguravanju da tarife za uravnoteženje budu nediskriminacijske i da odražavaju troškove. U isto bi vrijeme trebalo predvidjeti odgovarajuće poticaje za uravnoteženje predaje i preuzimanja električne energije bez ugrožavanja sustava. Operatori prijenosnog sustava trebali bi omogućiti sudjelovanje krajnjih kupaca i udruženja krajnjih kupaca na tržištu rezervi i tržištu uravnoteženja.”

- 4 Članak 1. Direktive 2009/72, naslovljen „Predmet i područje primjene”, predviđa:

„Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za proizvodnju, prijenos, distribuciju i opskrbu električne energije, zajedno s odredbama o zaštiti potrošača, radi poboljšavanja i integriranja konkurentnih tržišta električne energije u [Europskoj uniji]. Njome se utvrđuju pravila koja se odnose

na organizaciju i funkcioniranje elektroenergetskog sektora, otvoreni pristup tržištu, kriterije i postupke primjenjive na pozive na dostavu ponuda te izdavanje odobrenja i rad sustava. Njome se također utvrđuju obveze univerzalne usluge i prava potrošača električne energije te se pojašnjavaju zahtjevi tržišnog natjecanja.”

- 5 U skladu s člankom 2. te direktive, naslovljenim „Definicije”:

„Za potrebe ove Direktive, primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

5. ‚distribucija’ znači prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim i niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne uključuje opskrbu;

[...]

19. ‚opskrba’ znači prodaja, uključujući daljn[u] prodaj[u], električne energije kupcima;

[...]

26. ‚mali izolirani sustav’ znači bilo koji sustav s potrošnjom manjom od 3 000 GWh u 1996. godini, pri čemu se manje od 5 % godišnje potrošnje dobiva kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima;

27. ‚mikro izolirani sustav’ znači bilo koji sustav s potrošnjom manjom od 500 GWh u 1996. godini, pri čemu ne postoji povezanost s drugim sustavima;

[...]”

- 6 Članak 3. te direktive, naslovljen „Obveze javne usluge i zaštita kupaca”, u stavku 14. određuje:

„Države članice mogu odlučiti da neće primijeniti odredbe članka 7., 8., 32. i/ili 34. ako bi njihova primjena ometala izvršenje, pravno ili stvarno, obveza nametnutih elektroenergetskim poduzećima u općem ekonomskom interesu i ako razvoj trgovine ne bi bio pogođen u tolikoj mjeri da bi to bilo suprotno interesima [Unije]. Interesi [Unije] među ostalim uključuju konkurentnost u odnosu na povlaštene kupce u skladu s ovom Direktivom i člankom [106. UFEU-a].”

- 7 Članak 15. Direktive 2009/72, naslovljen „Dispečiranje i uravnoteženje”, glasi kako slijedi:

„1. Ne dovodeći u pitanje opskrbu električnom energijom na temelju ugovornih obveza, uključujući one koje proizlaze iz specifikacija javnog natječaja, operator prijenosnog sustava odgovoran je, kada ima takvu funkciju, za dispečiranje proizvodnih postrojenja na svojem području i za određivanje uporabe spojnih vodova s drugim sustavima.

2. Dispečiranje proizvodnih postrojenja i uporaba spojnih vodova određuju se na temelju kriterija koje odobravaju nacionalna regulatorna tijela kada su nadležna i koji moraju biti objektivni, objavljeni i primijenjeni na nediskriminacijski način, osiguravajući ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije. Kriteriji uzimaju u obzir ekonomsku prednost električne energije iz raspoloživih proizvodnih postrojenja ili prijenosa putem spojnih vodova i tehnička ograničenja sustava.

[...]

7. Pravila uravnoteživanja elektroenergetskog sustava koja donose operatori prijenosnog sustava moraju biti objektivna, transparentna i nediskriminacijska, uključujući pravila za obračunavanje naknada za energetska neravnotežu korisnicima njihovog sustava. Uvjeti, uključujući pravila i tarife,

pružanja takvih usluga od strane operatora prijenosnog sustava utvrđuju se na temelju metodologije usklađene s člankom 37. stavkom 6. na nediskriminacijski način koji odražava troškove te se objavljuju.”

8 Članak 25. te direktive, naslovljen „Zadaci operatora distribucijskog sustava”, propisuje:

„1. Operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije, za pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava distribucije električne energije na svojem području uz dužnu pažnju prema zaštiti okoliša i energetske učinkovitosti.

[...]

5. Svaki operator distribucijskog sustava nabavlja energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, uvijek kada ima takvu funkciju. [...]

6. Kada je operator distribucijskog sustava odgovoran za uravnoteženje distribucijskog sustava, pravila koja je u tu svrhu donio moraju biti objektivna, transparentna i nediskriminacijska, uključujući pravila za obračunavanje naknada za energetske neravnoteže korisnicima njihovog sustava. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora distribucijskog sustava utvrđuju se u skladu s člankom 37. stavkom 6. na nediskriminacijski način koji odražava troškove te se objavljuju.

7. Pri planiranju razvoja distribucijske mreže, operator distribucijskog sustava razmatra mjere energetske učinkovitosti/upravljanja potrošnjom ili distribuiranu proizvodnju koja može zamijeniti potrebu za dogradnjom ili zamjenom elektroenergetskog kapaciteta.”

9 U skladu s člankom 26. te direktive, naslovljenim „Razdvajanje operatora distribucijskog sustava”:

„1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, najmanje u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad osnovnim sredstvima operatora distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.

2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan u smislu svoje organizacije i donošenja odluka o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

[...]

3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da on ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. [...]

4. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca ili opslužuju male izolirane sustave.”

10 Članak 28. Direktive 2009/72, naslovljen „Zatvoreni distribucijski sustavi”, određuje:

„1. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoren distribucijski sustav:

- (a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani;
- (b) ako taj sustav primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od:

- (a) zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. da nabavlja energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima;
- (b) zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 37. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobravanje izuzeća na temelju stavka 2.”

11 Članak 32. Direktive 2009/72, naslovljen „Pristup treće strane”, propisuje:

„1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane prijenosnom i distribucijskom sustavu na temelju objavljenih tarifa, primjenjivih na sve povlaštene kupce i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37. te da te tarife i metodologije – kada su odobrene samo metodologije – budu objavljene prije stupanja na snagu.

2. Operator prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava može odbiti pristup kada ne raspolaže nužnim kapacitetima. Za takvo odbijanje moraju se dati propisno utemeljeni razlozi, posebno uzimajući u obzir članak 3., koji se zasnivaju na objektivnim te tehnički i ekonomski utemeljenim kriterijima. Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice osiguravaju dosljednu primjenu tih kriterija te da korisnik sustava kojem je pristup odbijen može koristiti postupak za rješavanje sporova. Regulatorna tijela također osiguravaju, prema potrebi i kada dođe do odbijanja pristupa, da operator prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava pruža odgovarajuće informacije o mjerama koje bi bile potrebne za pojačanje mreže. Strani koja zahtijeva takve informacije može se naplatiti razumna naknada koja odražava trošak pružanja takve informacije.”

12 Članak 37. te direktive, naslovljen „Dužnosti i ovlasti regulatornog tijela”, u stavku 6. propisuje:

„Regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dostatno prije njihova stupanja na snagu, najmanje metodologija koje se koriste za izračun ili utvrđivanje uvjeta za:

[...]

(b) pružanje usluga uravnoteženja koje se obavlja na najekonomičniji mogući način i osigurava odgovarajuće poticaje da bi korisnici mreže uravnotežili predaju i preuzimanje. Usluge uravnoteženja pružaju se na pošten i nediskriminacijski način i temelje se na objektivnim kriterijima; [...]

[...]”

Talijansko pravo

13 Članak 30. stavak 27. legge n. 99 – Disposizioni per lo sviluppo e l'internazionalizzazione delle imprese, nonché in materia di energie (Zakon br. 99 o mjerama za razvoj i internacionalizaciju poduzeća te o energiji) od 23. srpnja 2009. (GURI br. 176 od 31. srpnja 2009.; u daljnjem tekstu: Zakon br. 99/2009) propisuje:

„Kako bi se zajamčila i poboljšala opskrba električnom energijom krajnjih potrošača priključenih na nacionalni elektroenergetski sustav putem privatnih mreža koje mogu imati vlastiti proizvodni kapacitet [...], Ministero dello sviluppo economico [Ministarstvo gospodarskog razvoja] utvrđuje, u roku od 120 dana od stupanja ovog zakona na snagu, nove kriterije za definiranje odnosa između operatora mreže, društava s koncesijom za distribuciju, vlasnika privatnih mreža i krajnjeg potrošača priključenog na te mreže. Regulatorno tijelo za električnu energiju i plin primjenjuje te kriterije u svrhu uravnoteženja i zaštite stečenih prava te u tom pogledu ujedno uzima u obzir potrebu za racionalnim korištenjem postojećih resursa.”

14 Člankom 33. Zakona br. 99/2009 propisano je:

„[...] mreža za unutarnje korisnike [...] elektroenergetska je mreža koja ispunjava sve sljedeće uvjete:

- (a) to je mreža koja postoji na datum stupanja ovog zakona na snagu ili mreža čija je izgradnja počela tog datuma ili mreža za koju su dobivena sva odobrenja obvezna na temelju važećih pravila;
- (b) povezuje jedinice industrijske potrošnje ili jedinice industrijske potrošnje i jedinice proizvodnje električne energije koje su funkcijski bitne za postupak industrijske proizvodnje, pod uvjetom da se nalaze na područjima smještenima na teritoriju koji ne obuhvaća više od tri susjedne općine ili tri susjedne pokrajine, samo ako jedinice proizvodnje električne energije koriste obnovljive izvore;
- (c) to je mreža na koju se ne primjenjuje obveza priključivanja treće strane, ne dovodeći u pitanje pravo svake osobe koja je dio te mreže da bude priključena, podredno, na mrežu za koju vrijedi obveza priključivanja treće strane;
- (d) preko jednog ili više priključnih mjesta priključena je na mrežu za koju vrijedi obveza priključivanja treće strane, a koja nominalno podržava napon od najmanje 120 kV;
- (e) ima odgovornu osobu koja djeluje kao isključivi operator te mreže. Ta se osoba može razlikovati od osoba koje su vlasnice jedinica potrošnje ili jedinica proizvodnje električne energije, ali ne može biti nositelj koncesije za prijenos i dispečiranje ili distribuciju električne energije.”

- 15 Decreto ministeriale – Attuazione dell'articolo 30, comma 27, della legge 23 luglio 2009, n. 99, in materia di rapporti intercorrenti fra i gestori delle reti elettriche, le società di distribuzione in concessione, i proprietari di reti private ed i clienti finali collegati a tali reti (Ministarska uredba o provedbi članka 30. stavka 27. Zakona br. 99 od 23. srpnja 2009. o odnosima između operatora mreže, društava s koncesijom za distribuciju, vlasnika privatnih mreža i krajnjeg potrošača priključenog na te mreže) od 10. prosinca 2010. (GURI br. 305 od 31. prosinca 2010.) operatorima privatnih mreža propisuje, među ostalim, obvezu da krajnjim potrošačima koji su priključeni na te mreže omogućе da zahtijevaju i ostvare fizičko ili virtualno priključenje na javnu mrežu kao i da omogućе njezino korištenje operatorima javnih mreža kako bi se osiguralo pravo krajnjih potrošača da se priključe na javnu mrežu.
- 16 Članak 38. stavak 5. decreto legislativo n. 93 – Attuazione delle direttive 2009/72/CE, 2009/73/CE e 2008/92/CE relative a norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica, del gas naturale e ad una procedura comunitaria sulla trasparenza dei prezzi al consumatore finale industriale di gas e di energia elettrica, nonché abrogazione delle directive 2003/54CE e 2003/55/CE (Zakonodavna uredba br. 93 o provedbi direktiva 2009/72/EZ, 2009/73/EZ i 2008/92/EZ o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i prirodnog plina, postupku Zajednice za poboljšanje transparentnosti cijena plina i električne energije koje se naplaćuju industrijskim krajnjim korisnicima i stavljanju izvan snage direktiva 2003/54/EZ i 2003/55/EZ) od 1. lipnja 2011. (GURI br. 148 od 28. lipnja 2011.; u daljnjem tekstu: Zakonodavna uredba br. 93/2011), među ostalim, propisuje sljedeće:

„Ne dovodeći u pitanje odredbe o učinkovitim korisničkim sustavima u smislu članka 2. stavka 1. točke (t) Zakonodavne uredbe br. 115/2008, mreže za unutarnje korisnike u smislu članka 33. Zakona br. [99/2009] i ostale privatne mreže u smislu članka 30. stavka 27. Zakona br. [99/2009] čine zatvorene distribucijske sustave [...]”

- 17 Na temelju deliberazione n. 539/2015/R/eel – Regolazione dei servizi di connessione, misura, trasmissione, distribuzione, dispacciamento e vendita nel caso di sistemi di distribuzione chiusi (Odluka br. 539/2015/R/eel o regulaciji usluga za priključivanje, mjerenje, prijenos, distribuciju, dispečiranje i prodaju u odnosu na zatvorene distribucijske sustave) od 12. studenoga 2015. (u daljnjem tekstu: Odluka br. 539/2015), AEEGSI je, u skladu s člankom 38. stavkom 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011, mreže za unutarnje korisnike i ostale privatne mreže uvrstio u kategoriju „zatvorenih distribucijskih sustava” iz članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72.
- 18 U skladu s člankom 8. Priloga A toj odluci, „zatvoreni distribucijski sustav je mreža s obvezom da priključi samo korisnike koji, za potrebe članka 6. ove odluke, čine dio kategorija korisnika koje je moguće priključiti na taj zatvoreni distribucijski sustav”.
- 19 U skladu s člankom 22. stavkom 1. tog priloga, „pravila o dispečiranju primjenjuju se u odnosu na električnu energiju koju svaki korisnik unese u zatvoreni distribucijski sustav i iz njega preuzme preko svojeg priključka na taj sustav”.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 20 Tužitelji u glavnom postupku su, ovisno o slučaju, vlasnici ili operatori privatnih mreža za distribuciju električne energije koje su na temelju članka 38. stavka 5. Zakonodavne uredbe br. 93/2011 uvrštene u kategoriju „zatvorenih distribucijskih sustava” i koje, kao takve, podliježu različitim obvezama što ih je opisao AEEGSI u skladu s Odlukom br. 539/2015.

- 21 Ti su tužitelji pred Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud u Lombardiji, Italija) podnijeli tužbu radi poništenja Odluke br. 539/2015, zato što je, prema njihovu mišljenju, ta odluka protivna odredbama Direktive 2009/72 jer se njome na zatvorene distribucijske sustave primjenjuju ista pravila koja se primjenjuju na javne distribucijske sustave a da ne predviđa pravila kojima se uzimaju u obzir specifičnosti tih zatvorenih sustava.
- 22 Prigovori koje su ti tužitelji istaknuli u prilog toj tužbi odnose se, redom, na obveze priključivanja treće strane kao i razdvajanja računa i funkcija propisane operatorima zatvorenih distribucijskih sustava, primjenu naknada za uslugu dispečiranja na svakog korisnika priključenog na zatvoreni distribucijski sustav, ali pri čemu se taj sustav u cjelini ne smatra jedinim korisnikom te usluge, dok je to prije bio slučaj, i primjenu općih elektroenergetskih naknada za potrošnju električne energije svakog korisnika priključenog na zatvoreni distribucijski sustav, čak i ako se električna energija proizvodi unutar tog sustava.
- 23 U tim je okolnostima Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Regionalni upravni sud u Lombardiji) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja, istovjetno formulirana u predmetima C-262/17, C-263/17 i C-273/17:
- „1. Treba li odredbe Direktive [2009/72], a osobito članak [2.] [pod]stavke 5. i 6. i članak 28., tumačiti na način da je sustav koji je uspostavila i kojim upravlja privatna osoba, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje, i koji je s druge strane priključen na javnu mrežu, nužno elektroenergetski sustav, i stoga ‚distribucijski sustav‘u smislu te direktive, a da se iz te klasifikacije ne može isključiti privatne sustave s tim obilježjima stvorene prije stupanja na snagu te direktive i koji su izvorno uspostavljeni za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe?
 2. U slučaju pozitivnog odgovora na prethodno pitanje, je li jedina mogućnost koju nudi Direktiva za iskorištavanje posebnih obilježja privatnog elektroenergetskog sustava to da se on uvrsti u kategoriju [zatvorenih distribucijskih sustava] iz članka 28. te direktive, ili nacionalni zakonodavac može odrediti drugu kategoriju distribucijskih sustava na koje se primjenjuje pojednostavljeni sustav pravila različitih od onih propisanih za [zatvorene distribucijske sustave]?
 3. Neovisno o prethodnim pitanjima, treba li Direktivu tumačiti na način da se obveza priključivanja treće strane primjenjuje u svim slučajevima na zatvorene distribucijske sustave iz članka 28.?
 4. Neovisno o prethodnim pitanjima, omogućava li klasificiranje privatnog elektroenergetskog sustava kao zatvorenog distribucijskog sustava u smislu članka 28. Direktive [2009/72] nacionalnom zakonodavcu da dopusti, u korist takvog sustava, samo izuzeća od općeg uređenja distribucijskih sustava na koja se izričito upućuje u članku 28. i članku 26. stavku 4. te direktive, ili država članica – u vezi s navodima iz [uvodnih izjava] 29. i 30. te direktive – može ili mora propisati druga izuzeća od primjene općih pravila kojima se uređuju distribucijski sustavi na način da se osigura postizanje ciljeva iz tih [uvodnih izjava]?
 5. U slučaju da Sud smatra da država članica može ili mora propisati pravila koja uzimaju u obzir posebnu prirodu zatvorenih distribucijskih sustava, protivi li se odredbama Direktive [2009/72] – osobito [uvodnim izjavama] 29. i 30., članku 15. stavku 7., članku 37. stavku 6. točki (b) i članku 26. stavku 4. – nacionalno zakonodavstvo poput onoga koje se razmatra u ovom slučaju, koje propisuje da se na zatvorene distribucijske sustave primjenjuju pravila o dispečiranju i razdvajanju koja su vrlo slična onima propisanim u vezi s javnim mrežama i koje, u vezi s općim naknadama za električnu energiju, propisuje da plaćanje tih naknada treba također dijelom biti razmjerno energiji potrošenoj u zatvorenom sustavu?”
- 24 Odlukom predsjednika Suda od 12. lipnja 2017., predmeti C-262/17, C-263/17 i C-273/17 spojeni su u svrhu pisanog i usmenog postupka kao i donošenja presude.

- 25 U odgovoru na zahtjev za pojašnjenje koji mu je Sud poslao, sud koji je uputio zahtjev izvijestio ga je 12. travnja 2018. da je peto prethodno pitanje postalo irelevantno jer se odnosi na pravila o razdvajanju i na opće naknade za električnu energiju.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 26 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku 5. i članak 28. stavak 1. Direktive 2009/72 tumačiti na način da su sustavi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku – koji su uspostavljeni radi vlastite potrošnje prije stupanja na snagu te direktive i kojima upravlja privatni subjekt, a na koje je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i jedinica potrošnje priključenih na javnu mrežu – distribucijski sustavi koji ulaze u područje primjene te direktive.
- 27 Treba podsjetiti na to da je predmet Direktive 2009/72, kao što to proizlazi iz njezina članka 1., uspostava zajedničkih pravila, među ostalim, za distribuciju električne energije radi poboljšavanja i integriranja konkurentnih tržišta električne energije u Uniji.
- 28 Iako pojam „distribucijski sustav” kao takav u Direktivi 2009/72 nije definiran, pojam „distribucija” u njezinu članku 2. točki 5. definiran je na način da uključuje prijenos električne energije visokonaponskim, sredjenaponskim i niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne i samu „opskrbu”, pri čemu potonji pojam, u skladu s člankom 2. točkom 19. te direktive, treba razumjeti na način da uključuje prodaju električne energije kupcima (vidjeti po analogiji presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 45.).
- 29 Iz tih definicija proizlazi da je distribucijski sustav sustav koji se koristi za prijenos električne energije pod visokim, srednjim ili niskim naponom (vidjeti po analogiji presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 46.).
- 30 Iz toga slijedi da je samo napon električne energije koja se prenosi relevantan kriterij za utvrđivanje je li sustav distribucijski sustav u smislu Direktive 2009/72 (vidjeti u tom smislu presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 48.).
- 31 Nasuprot tomu, ni datum od kojeg je takav sustav uspostavljen ni činjenica da je on namijenjen za vlastitu potrošnju i da njime upravlja privatni subjekt, na koji je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i jedinica potrošnje, nisu u tom pogledu relevantni kriteriji.
- 32 Upravo suprotno, kad je riječ o potonjoj okolnosti, treba istaknuti da, u skladu s člankom 28. stavkom 1. Direktive 2009/72, države članice mogu predvidjeti da nadležna nacionalna tijela ili druga nadležna tijela kao zatvoren distribucijski sustav klasificiraju sustav koji distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji u načelu ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstava ako su, ovisno o slučaju, zbog specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani ili ako taj sustav primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.
- 33 Na temelju članka 28. stavka 2. Direktive 2009/72, države članice mogu predvidjeti da nadležna nacionalna tijela izuzmu operatora takvog zatvorenog sustava, s jedne strane, od zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. te direktive da nabavlja energiju kojom se koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, kao i, s druge strane, od zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. navedene

direktive da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37. te direktive. U potonjem slučaju korisnici sustava mogu, u skladu s člankom 28. stavkom 3. Direktive 2009/72, zahtijevati od nadležnog nacionalnog tijela da ocijeni i odobri te tarife i te metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje.

- 34 Iz tih odredaba proizlazi da su sustavi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku – koji su uspostavljeni radi vlastite potrošnje i kojima upravlja privatni subjekt, a na koje je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i jedinica potrošnje – distribucijski sustavi koji ulaze u područje primjene te direktive jer ih nadležna nacionalna tijela mogu klasificirati kao zatvoreni distribucijski sustav u smislu članka 28. stavka 1. navedene direktive, pri čemu države članice, osim toga, imaju samo mogućnost, ali ne i obvezu, izuzeti ih u skladu s člankom 28. stavkom 2. te direktive od dviju obveza navedenih u potonjoj odredbi.
- 35 Nadalje, kad je riječ o ograničenim dimenzijama sustava, treba istaknuti da se u Direktivi 2009/72 taj kriterij u članku 2. točkama 26. i 27. navodi radi definicije pojmova „mali izolirani sustav” ili „mikro izolirani sustav”, tako da zakonodavac Unije nije imao namjeru neke distribucijske sustave isključiti iz područja primjene te direktive zbog njihove veličine ili potrošnje električne energije (vidjeti po analogiji presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 49.).
- 36 Prethodne navode, osim toga, potvrđuje cilj Direktive 2009/72, koji se sastoji od dovršenja unutarnjeg tržišta električne energije (vidjeti u tom smislu presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 44.).
- 37 Prema tome, sustavi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, za koje je nesporno da se koriste za prijenos električne energije pod visokim, srednjim ili niskim naponom radi prodaje krajnjim kupcima, distribucijski su sustavi koji ulaze u područje primjene Direktive 2009/72.
- 38 Stoga na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 2. točku 5. i članak 28. stavak 1. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da su sustavi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku – koji su uspostavljeni radi vlastite potrošnje prije stupanja na snagu te direktive i kojima upravlja privatni subjekt, a na koje je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i jedinica potrošnje priključenih na javnu mrežu – distribucijski sustavi koji ulaze u područje primjene te direktive.

Drugo i četvrto pitanje

- 39 Svojim drugim i četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 28. Direktive 2009/72 tumačiti na način da države članice od obveza propisanih stavkom 2. te odredbe o zatvorenim distribucijskim sustavima, na koje se ona odnosi, kao i od obveza propisanih člankom 26. stavkom 4. te direktive mogu isključivo izuzeti sustave poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku ili te sustave mogu također uvrstiti u zasebnu kategoriju distribucijskih sustava kako bi na njih primijenile izuzeća koja nisu predviđena tom direktivom.
- 40 Kao što to već proizlazi iz točaka 32. do 34. ove presude, država članica koja propiše da nadležna nacionalna tijela klasificiraju kao zatvorene distribucijske sustave one sustave koji ispunjavaju uvjete iz članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72 može također propisati, u skladu s člankom 28. stavkom 2. te direktive, da ta tijela operatora tih sustava izuzmu od obveza iz članka 25. stavka 5. i članka 32. stavka 1. te direktive.
- 41 Tako iz samog teksta članka 28. stavka 2. Direktive 2009/72 jasno proizlazi da sustavi koje su nadležna nacionalna tijela klasificirala kao zatvorene distribucijske sustave na temelju te odredbe mogu isključivo biti izuzeti od obveza koje su njome propisane, i to, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 30. te direktive, kako bi se izbjeglo da operatori tih sustava snose obveze koje bi predstavljale nepotrebno administrativno opterećenje zbog posebne prirode odnosa između tih operatora i korisnikâ tih sustava.

- 42 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, što, povrh toga, nije osporeno, proizlazi da je nadležno nacionalno tijelo sustave o kojima je riječ u glavnom postupku klasificiralo kao zatvorene distribucijske sustave, u smislu članka 28. stavka 1. Direktive 2009/72.
- 43 Stoga se na sustave tih svojstava, ako Italija iskoristi mogućnost propisanu člankom 28. stavkom 2. te direktive, mogu primijeniti samo izuzeća iz te odredbe.
- 44 Ipak, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točkama 52. do 58. svojeg mišljenja, nema zapreke tomu da se na zatvorene distribucijske sustave drukčijih svojstava također primijene dodatna izuzeća propisana Direktivom 2009/72.
- 45 U tom pogledu osobito treba istaknuti da je na temelju članka 26. stavka 4. Direktive 2009/72 državama članicama dopušteno da integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca izuzmu od obveza razdvajanja propisanih člankom 26. stavcima 1. do 3. te direktive radi izbjegavanja nametanja nerazmjernog financijskog i administrativnog opterećenja operatorima malih distribucijskih sustava, u skladu s uvodnom izjavom 29. navedene direktive.
- 46 Iz zaključaka do kojih je došao sud koji je uputio zahtjev proizlazi da sustavi o kojima je riječ u glavnom postupku mogu ispunjavati uvjete za to izuzeće, s obzirom na to da u načelu ne mogu opskrbljivati kupce iz kategorije kućanstava i da je na njih priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i potrošnje unutar zemljopisno ograničene lokacije.
- 47 Nadalje, iz odgovora tog suda na zahtjev za pojašnjenje koji je Sud uputio proizlazi da nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku te sustave, u skladu s člankom 26. stavkom 4. Direktive 2009/72, odsad izuzima od obveza razdvajanja propisanih njezinim člankom 26. stavcima 1. do 3.
- 48 U svakom slučaju, treba naglasiti da države članice sustave poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, a koji ulaze u područje primjene Direktive 2009/72, ne mogu uvrstiti u kategoriju distribucijskih sustava zasebnu od onih izričito utvrđenih tom direktivom kako bi na njih primijenile izuzeća koja njome nisu propisana.
- 49 Točno je da, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 29. i 30. Direktive 2009/72, posebna priroda nekih vrsta distribucijskih sustava, u koje spadaju zatvoreni distribucijski sustavi, može opravdati to da ih države članice odluče izuzeti od nekih obveza propisanih tom direktivom, kako bi se izbjeglo da im se nametne neopravdano administrativno opterećenje.
- 50 Međutim, treba utvrditi da se upravo ti razlozi odražavaju u članku 26. stavku 4. i u članku 28. stavku 2. Direktive 2009/72, u kojima su izričito utvrđena izuzeća koja se mogu primijeniti na takve distribucijske sustave.
- 51 Stoga na drugo i četvrto pitanje valja odgovoriti tako da članak 28. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da sustave poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, koje je neka država članica klasificirala kao zatvorene distribucijske sustave u smislu stavka 1. tog članka, ta država članica kao sustave takvih svojstava može isključivo izuzeti od obveza propisanih stavkom 2. tog članka, ne dovodeći u pitanje mogućnost da se na te sustave, osim toga, mogu primijeniti i druga izuzeća propisana tom direktivom, osobito ono iz njezina članka 26. stavka 4. ako ispunjavaju uvjete koji su navedeni u toj odredbi, što mora provjeriti sud koji je uputio zahtjev. U svakom slučaju, ta država članica ne može te sustave uvrstiti u zasebnu kategoriju distribucijskih sustava kako bi na njih primijenila izuzeća koja nisu propisana tom direktivom.

Treće pitanje

- 52 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 32. stavak 1. Direktive 2009/72 tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji predviđa da zatvoreni distribucijski sustavi, u smislu članka 28. stavka 1. te direktive, ne podliježu obvezi pristupa treće strane, nego isključivo moraju odobriti pristup trećoj strani koja ulazi u kategoriju korisnika koji se mogu priključiti na te sustave, a koji imaju pravo pristupa javnoj mreži.
- 53 Treba podsjetiti na to da, u skladu s člankom 32. stavkom 1. prvom i drugom rečenicom Direktive 2009/72, države članice imaju obvezu provesti na sve povlaštene kupce sustav pristupa treće strane prijenosnom i distribucijskom sustavu koji se mora temeljiti na objavljenim tarifama i biti primijenjen objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. U skladu s člankom 32. stavkom 1. trećom rečenicom te direktive, države članice moraju osigurati da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37. te direktive te da te tarife ili metodologije – kada su odobrene samo metodologije – budu objavljene prije stupanja na snagu.
- 54 Kao što je to Sud više puta naglasio, slobodan pristup treće strane tim sustavima, uspostavljen člankom 32. stavkom 1. prvom i drugom rečenicom Direktive 2009/72, jedna je od bitnih mjera koje su države članice obvezne provesti kako bi se ostvarilo unutarnje tržište električne energije (vidjeti po analogiji presude od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 44.; od 9. listopada 2008., Sabatauskas i dr., C-239/07, EU:C:2008:551, t. 31., 33. i 46. i od 29. rujna 2016., Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, t. 76.).
- 55 Naime, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 3. Direktive 2009/72, ona ima za cilj postizanje potpuno otvorenog tržišta koje svim potrošačima omogućuje slobodan izbor svojih opskrbljivača i svim opskrbljivačima slobodnu isporuku svojim potrošačima.
- 56 U tom pogledu, iako je člankom 32. stavkom 1. Direktive 2009/72 državama članicama prepušteno da poduzmu potrebne mjere kako bi se uspostavio sustav pristupa treće strane prijenosnom ili distribucijskom sustavu, pa su stoga države članice u skladu s člankom 288. UFEU-a nadležne odabrati oblik i metode koji se primjenjuju radi uspostave takvog sustava, ostaje činjenica da ih to diskrecijsko pravo, s obzirom na važnost načela slobodnog pristupa prijenosnim ili distribucijskim sustavima, ne ovlašćuje da odstupe od tog načela, osim u slučajevima u kojima ta direktiva predviđa izuzeća ili odstupanja (vidjeti po analogiji presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 55.).
- 57 Tako iz članka 3. stavka 14. Direktive 2009/72 proizlazi da su države članice ovlaštene ne primijeniti odredbe njezina članka 32. stavka 1., koji predviđa nediskriminirajući pristup treće strane prijenosnim i distribucijskim sustavima, ako primjena tih odredbi ugrožava izvršenje, pravno ili stvarno, obveza javne usluge nametnutih elektroenergetskim poduzećima, pod uvjetom da države članice utvrde da se te obveze ne mogu ispuniti primjenom drugih metoda koje ne ugrožavaju pravo na pristup sustavima, koje je jedno od prava utvrđenih Direktivom 2009/72 (vidjeti po analogiji presude od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 60. i od 29. rujna 2016., Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, t. 91.).
- 58 Nasuprot tomu, kao što to proizlazi iz odgovora na prvo, drugo i četvrto pitanje, osobito iz točaka 33., 34., 40. i 41. ove presude, iz samog teksta članka 28. stavka 2. Direktive 2009/72 slijedi da na temelju te odredbe zatvoreni distribucijski sustavi iz članka 28. stavka 1. te direktive mogu isključivo biti izuzeti od dviju konkretnih obveza, to jest, s jedne strane, od obveze da nabavljaju energiju kojom se koriste za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima i, s druge strane, od obveze da osiguraju da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu,

u kojem slučaju, u skladu s člankom 28. stavkom 3. te direktive, korisnici sustava mogu zahtijevati od nadležnog nacionalnog tijela da ocijeni i odobri te tarife i metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje.

- 59 Iz toga slijedi da zatvoreni distribucijski sustav – iako može biti izuzet od obveze propisane člankom 32. stavkom 1. trećom rečenicom Direktive 2009/72 da se njegove tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje prethodno odobravaju – ipak ne može biti izuzet od obveze slobodnog pristupa treće strane, propisane člankom 32. stavkom 1. prvom i drugom rečenicom te direktive.
- 60 U tom pogledu treba naglasiti i da – iako je člankom 32. stavkom 2. Direktive 2009/72 propisano da operator distribucijskog sustava može odbiti pristup kada ne raspolaže nužnim kapacitetima, pod uvjetom da iznese propisno utemeljene razloge za to odbijanje – ta se mogućnost odbijanja pristupa sustavu mora ocijeniti za svaki pojedini slučaj i ne ovlašćuje države članice da ta odstupanja propišu na općenit način a da za svakog operatora ne provedu konkretnu ocjenu tehničke nemogućnosti sustava da prihvati zahtjev za pristup treće strane (vidjeti po analogiji presudu od 22. svibnja 2008., citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, t. 57.).
- 61 Stoga na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 32. stavak 1. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji predviđa da zatvoreni distribucijski sustavi, u smislu članka 28. stavka 1. te direktive, ne podliježu obvezi pristupa treće strane, nego isključivo moraju odobriti pristup trećoj strani koja ulazi u kategoriju korisnika koji se mogu priključiti na te sustave, a koji imaju pravo pristupa javnoj mreži.

Peto pitanje

- 62 Svojim petim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 15. stavak 7. i članak 37. stavak 6. točku (b) Direktive 2009/72 tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji predviđa da se naknade za usluge dispečiranja za korisnike zatvorenog distribucijskog sustava izračunavaju na temelju električne energije koju svaki od korisnika tog sustava s njim razmijeni preko svojeg priključka na taj sustav.
- 63 Kao što to proizlazi iz odredaba članaka 15. i 25 Direktive 2009/72, usluga dispečiranja omogućuje operatoru elektroenergetske mreže da dispečira proizvodna postrojenja u konkretnom području kako bi, među ostalim, nabavio energiju kojom se koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu te uravnotežio taj sustav i zajamčio ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije.
- 64 U skladu s člankom 15. stavkom 7. i člankom 37. stavkom 6. točkom (b) Direktive 2009/72, pravila uravnoteženja elektroenergetskog sustava koja donose operatori prijenosnog sustava, uključujući ona za obračunavanje naknada korisnicima njihova sustava, moraju biti utvrđena na objektivan, transparentan i nediskriminacijski način te, kao što to proizlazi i iz uvodne izjave 35. te direktive, odražavati troškove u skladu s metodologijom koja jamči da se usluge uravnoteženja obavljaju na najekonomičniji mogući način i korisnicima daju odgovarajuće poticaje da oni uravnoteže predaju i preuzimanje. Člankom 25. stavkom 6. te direktive u biti je propisana slična obveza operatoru distribucijskog sustava.
- 65 U ovom slučaju iz podataka kojima Sud raspolaže proizlazi da je nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom izmijenjen na način da se naknade za usluge dispečiranja koje operatoru javne mreže, to jest društvu Terna SpA, plaćaju korisnici zatvorenog distribucijskog sustava više ne izračunavaju samo na temelju električne energije koju je s javnom mrežom razmijenio cjelokupni zatvoreni distribucijski sustav preko priključka tog zatvorenog sustava na javnu mrežu, nego na temelju električne energije koju je sa zatvorenim distribucijskim sustavom razmijenio svaki njegov korisnik preko svojeg

priključka na taj sustav, čime se pravila koja se primjenjuju na potonje usklađuju s pravilima koja se primjenjuju na korisnike javne mreže. Iz toga proizlazi da se naknade za usluge dispečiranja primjenjuju i na električnu energiju proizvedenu unutar zatvorenog distribucijskog sustava.

- 66 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, načelo jednakog postupanja, kao opće načelo prava Unije, zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na jednak način, osim ako takvo postupanje nije objektivno opravdano (presuda od 16. prosinca 2008., Arcelor Atlantique i Lorraine i dr., C-127/07, EU:C:2008:728, t. 23.).
- 67 U tom pogledu prije svega treba istaknuti da su korisnici sustava poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, a koji u skladu s nacionalnim pravom ulaze u kategoriju „zatvorenih distribucijskih sustava”, priključeni na javnu mrežu i da se zbog toga, poput bilo kojeg drugog korisnika takve mreže, mogu koristiti uslugom dispečiranja. Tužitelji u glavnom postupku stoga ne mogu osnovano tvrditi ni da korisnici tih zatvorenih distribucijskih sustava ne uzrokuju nikakve troškove za pružatelja usluge dispečiranja, a prema tome ni to da zbog nacionalnog propisa o kojem je riječ u glavnom postupku moraju snositi troškove usluge kojom se ne koriste.
- 68 Međutim, nesporno je da se, za razliku od tih drugih korisnika javne mreže, korisnici zatvorenog distribucijskog sustava – s obzirom na to da, u skladu s člankom 28. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2009/72, primarno troše električnu energiju proizvedenu unutar tog sustava – javnom mrežom koriste samo povremeno, onda kada proizvodnja iz zatvorenog distribucijskog sustava ne zadovoljava potrebe njegovih korisnika, osobito u slučaju iznenadnog i neočekivanog rasta potražnje unutar sustava ili zastoja u radu jedinica proizvodnje koje su na njega priključene zbog održavanja ili kvara. Stoga je, osim u takvim iznimnim situacijama, u biti na operatoru zatvorenog distribucijskog sustava da sam osigura ravnotežu između proizvodnje i potrošnje unutar tog sustava, poput zadaće koju društvo Terna ima u odnosu na javnu mrežu.
- 69 U tim okolnostima, čini se da se korisnici zatvorenog distribucijskog sustava ne nalaze u istoj situaciji kao drugi korisnici javne mreže. S druge strane, pružatelj usluge dispečiranja za javnu mrežu mora snositi ograničene troškove u odnosu na te korisnike zatvorenog distribucijskog sustava ako se potonji samo povremeno koriste tom uslugom. Na sudu koji je uputio zahtjev je, međutim, da provjeri postojanje takvih okolnosti.
- 70 Ako bi se utvrdilo postojanje takvih okolnosti, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 105. svojeg mišljenja, nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku – koji predviđa da se naknade za usluge dispečiranja za korisnike zatvorenog distribucijskog sustava izračunavaju u skladu s istom metodologijom koja se upotrebljava za izračun naknada za druge korisnike javne mreže – mogao bi se smatrati diskriminacijskim, osim ako za to ne bi postojalo objektivno opravdanje.
- 71 Čini se da se osobito ne može isključiti da takva metodologija možda nedovoljno odražava troškove usluge dispečiranja, u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz članka 15. stavka 7. i članka 25. stavka 6. Direktive 2009/72.
- 72 Nadalje, s obzirom na to da iznos naknada za usluge dispečiranja koje plaćaju korisnici zatvorenih distribucijskih sustava nije u vezi s količinom električne energije razmijenjene s javnom mrežom, čini se da ta metodologija ne može ni potaknuti te korisnike, kao što je to predviđeno člankom 37. stavkom 6. točkom (b) te direktive, da uravnoteže svoju proizvodnju i potrošnju kako bi što je više moguće ograničili korištenje tom uslugom.
- 73 Točno je da bi država članica korisnicima zatvorenog distribucijskog sustava koji imaju pristup javnoj mreži mogla propisati obvezu plaćanja naknada za usluge dispečiranja iznos kojih se ne izračunava samo na temelju električne energije koja je stvarno razmijenjena s javnom mrežom ako bi se, primjerice, dokazalo da takav iznos odgovara konkretnom trošku pružatelja te usluge, povezanom sa

samom mogućnošću da korisnici zatvorenog distribucijskog sustava razmijene električnu energiju s javnom mrežom korištenjem tom uslugom. Međutim, nijedna od zainteresiranih strana koje su sudjelovale u ovom postupku nije se pozvala na postojanje takvog konkretnog troška.

- 74 U svojim pisanim očitovanjima i na raspravi talijanska je vlada tvrdila i da se korisnici zatvorenog distribucijskog sustava mogu udružiti kako bi uspostavili jedinstvenu točku za dispečiranje, u kojem se slučaju naknade za usluge dispečiranja izračunavaju samo u odnosu na električnu energiju razmijenjenu s javnom mrežom.
- 75 Međutim, treba navesti da su tužitelji u glavnom postupku tvrdili da takvo udruživanje nema nikakav utjecaj na izračun te naknade. Osim toga, nijedan podatak iz spisa kojim Sud raspolaže ne govori u prilog tvrdnjama talijanske vlade.
- 76 U tim okolnostima samo je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri točnost tih tvrdnji koje se odnose na tumačenje nacionalnog prava.
- 77 Stoga na peto pitanje valja odgovoriti tako da članak 15. stavak 7. i članak 37. stavak 6. točku (b) Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da im se, ako nema objektivnog opravdanja, protiv nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji predviđa da se naknade za usluge dispečiranja za korisnike zatvorenog distribucijskog sustava izračunavaju na temelju električne energije koju svaki od korisnika tog sustava s njim razmijeni preko svojeg priključka na taj sustav, ako se pokaže da se korisnici zatvorenog distribucijskog sustava ne nalaze u istoj situaciji kao drugi korisnici javne mreže i pružatelj usluge dispečiranja za javnu mrežu snosi ograničene troškove u odnosu na te korisnike zatvorenog distribucijskog sustava.

Troškovi

- 78 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 2. točku 5. i članak 28. stavak 1. Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ treba tumačiti na način da su sustavi poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku – koji su uspostavljeni radi vlastite potrošnje prije stupanja na snagu te direktive i kojima upravlja privatni subjekt, a na koje je priključen ograničen broj jedinica proizvodnje i jedinica potrošnje priključenih na javnu mrežu – distribucijski sustavi koji ulaze u područje primjene te direktive.**
- 2. Članak 28. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da sustave poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, koje je neka država članica klasificirala kao zatvorene distribucijske sustave u smislu stavka 1. tog članka, ta država članica kao sustave takvih svojstava može isključivo izuzeti od obveza propisanih stavkom 2. tog članka, ne dovodeći u pitanje mogućnost da se na te sustave, osim toga, mogu primijeniti i druga izuzeća propisana tom direktivom, osobito ono iz njezina članka 26. stavka 4. ako ispunjavaju uvjete koji su navedeni u toj odredbi, što mora provjeriti sud koji je uputio zahtjev. U svakom slučaju, ta država članica ne može te sustave uvrstiti u zasebnu kategoriju distribucijskih sustava kako bi na njih primijenila izuzeća koja nisu propisana tom direktivom.**

3. Članak 32. stavak 1. Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji predviđa da zatvoreni distribucijski sustavi, u smislu članka 28. stavka 1. te direktive, ne podliježu obvezi pristupa treće strane, nego isključivo moraju odobriti pristup trećoj strani koja ulazi u kategoriju korisnika koji se mogu priključiti na te sustave, a koji imaju pravo pristupa javnoj mreži.
4. Članak 15. stavak 7. i članak 37. stavak 6. točku (b) Direktive 2009/72 treba tumačiti na način da im se, ako nema objektivnog opravdanja, protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, koji predviđa da se naknade za usluge dispečiranja za korisnike zatvorenog distribucijskog sustava izračunavaju na temelju električne energije koju svaki od korisnika tog sustava s njim razmijeni preko svojeg priključka na taj sustav, ako se pokaže da se korisnici zatvorenog distribucijskog sustava ne nalaze u istoj situaciji kao drugi korisnici javne mreže i pružatelj usluge dispečiranja za javnu mrežu snosi ograničene troškove u odnosu na te korisnike zatvorenog distribucijskog sustava.

Potpisi